

**PREZES
URZĘDU OCHRONY
KONKURENCJI I KONSUMENTÓW**

DELEGATURA UOKIK w ŁODZI

Aleja Piłsudskiego 8

90-051 Łódź, P - 73

Tel. (0-42) 636-36-89, Fax (0-42) 636-07-12

E-mail: lodz@uokik.gov.pl

RLO-411-29/06-AB-

Łódź, dnia 21 grudnia 2006 r.

DECYZJA Nr RŁO 37/2006

Na podstawie art. 10 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 15 grudnia 2000 r. o ochronie konkurencji i konsumentów (tekst jednolity Dz. U. 2005 r., Nr 244, poz. 2080; zm. Dz. U. 2006 r., Nr 157, poz. 1119; zm. Dz. U. 2006 r., Nr 170, poz. 1217) oraz stosownie do art. 28 ust. 6 tej ustawy i § 6 rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów z dnia 19 lutego 2002 r. w sprawie określenia właściwości miejscowej i rzeczowej delegatur Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (Dz. U. 2002 r. Nr 18, poz. 172; Dz. U. 2003 r. Nr 6, poz. 68), po przeprowadzeniu postępowania antymonopolowego z urzędu przeciwko Spółce Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o., ul. Jana Pawła II 182 a, 98-200 Sieradz

- działając w imieniu Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów:

uznaje się za praktykę ograniczającą konkurencję i naruszającą art. 8 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, działanie Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Sieradzu polegające na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar miasta Sieradz oraz położonych na terenie gminy Sieradz następujących miejscowości: Kłocko Jezioro, Dąbrówka, Dąbrowa Wielka, Kuśnie, Sokołów, Okręglica, Kolonia Okręglica, Dębina, Stoczki, Chojne, Borzewisko, Bobrowniki, Wiechutki, Wiechucice, Bogumiłów, Chałupki, Chałupia Mała, Dzierlin, Dzigorzew, Podłężyce, Rzechta, Grabowiec, Męcka Wola, Ruda, Mnichów, Sucha, Kamionaczyk poprzez:

1. narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę polegających na zamieszczaniu w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku braku wody na ujęciu;
2. narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę, umów o odprowadzanie ścieków oraz umów o odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych polegających na zamieszczaniu w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych lub urządzeń kanalizacyjnych

i stwierdza się zaniechanie jej stosowania z dniem 10 października 2006 r.

Uzasadnienie

W okresie od 23 maja 2006 r. Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: „Prezes Urzędu”) – Delegatura w Łodzi prowadził postępowanie wyjaśniające w sprawie badania lokalnych rynków zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w województwie łódzkim i świętokrzyskim, w tym badania warunków umów o dostawę wody i odprowadzanie ścieków stosowanych przez przedsiębiorców, w kontekście przestrzegania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej: „ustawa o okik”). W trakcie przedmiotowego postępowania zbadano warunki umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zawierane przez Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Sieradzu (dalej: „Spółka” lub „MPWiK Sieradz”) zarówno z odbiorcami indywidualnymi, jak i przedsiębiorcami w oparciu o wykorzystywane w obrocie wzorce umów (karty nr: 33-51). Analiza treści tych dokumentów dała podstawy do przyjęcia, iż w przedmiotowej sprawie mogło dojść do naruszenia przepisów ustawy o okik. Postanowieniem Nr 1/411-29/06 z dnia 6 października 2006 r. wszczęto z urzędu postępowanie antymonopolowe, w związku z podejrzeniem naruszenia zakazu określonego w art. 8 ust.1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o okik, polegającym na nadużywaniu przez Spółkę pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar miasta Sieradza oraz położonych na terenie gminy Sieradz następujących miejscowości: Kłocko Jezioro, Dąbrówka, Dąbrowa Wielka, Kuśnie, Sokołów, Okręglica, Kolonia Okręglica, Dębina, Stoczki, Chojne, Borzewisko, Bobrowniki, Wiechutki, Wiechucice, Bogumiłów, Chałupki, Charlupia Mała, Dzierlin, Dzigorzew, Podłężyce, Rzechta, Grabowiec, Męcka Wola, Ruda, Mnichów, Sucha, Kamionacyk poprzez:

1. narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę polegających na zamieszczaniu w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku braku wody na ujęciu;
2. narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę, umów o odprowadzanie ścieków oraz umów o odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych polegających na zamieszczaniu w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych lub urządzeń kanalizacyjnych.

Prezes Urzędu zawiadomił Spółkę o wszczęciu postępowania w dniu 6 października 2006 r. stosownie do przepisu art. 84 ust. 3 ustawy o okik (karta nr 2).

Postanowieniem Nr 2/411-29/06 z dnia 6 października 2006 r. Prezes Urzędu zaliczył w poczet dowodów następujące dokumenty zgromadzone w postępowaniu wyjaśniającym w sprawie badania lokalnych rynków zbiorowego zaopatrzenia w wodę i odprowadzania ścieków w województwie łódzkim i świętokrzyskim, w tym badania warunków umów o dostawę wody i odprowadzanie ścieków stosowanych przez przedsiębiorców, w kontekście przestrzegania przepisów ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów:

1. pismo Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Sieradzu z dnia 3 czerwca 2006 r. wraz z załącznikami, sygn. akt RŁO-401-8/06/TD-26 (karty nr: 4-31);
2. pismo Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Sieradzu z dnia 5 lipca 2006 r. wraz z załącznikami, sygn. akt RŁO-401-8/06/TD-99 (karty nr: 32-119);
3. pismo Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Sieradzu z dnia 26 września 2006 r., sygn. akt RŁO-401-8/06/TD-176 (karta nr 120).

Prezes Urzędu pismem z dnia 6 października 2006 r. zawiadomił MPWiK w Sieradzu o zaliczeniu w poczet materiału dowodowego ww. dokumentów (karta nr 121).

W odpowiedzi na zawiadomienie o wszczęciu postępowania antymonopolowego Spółka w piśmie z dnia 20 października 2006 r. poinformowała o podjętych działaniach (karty nr: 122-124) zmierzających do wyeliminowania z obrotu zapisów kwestionowanych przez Prezesa Urzędu w niniejszym postępowaniu. Zarządzeniem Prezesa Zarządu MPWiK Sieradz Nr 12/2006 z dnia 10 października 2006 r. (dalej: „Zarządzenie”) wprowadzono w życie z dniem jego podpisania nowe wzorce umowy o zaopatrzenie w wodę, umowy o odprowadzanie ścieków, umowy o odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych (karta nr 156). We wzorcach tych nie ma kwestionowanych zapisów (karty nr: 160-169). Ponadto Zarządzenie to wprowadziło aneksy do umów już zawartych, zmieniając je w ten sposób, iż kwestionowane zapisy zostają skreślone (karty nr: 157-159). Aneksy te mają zostać podpisane w jak najkrótszym czasie, w terminie nieprzekraczalnym do dnia 1 stycznia 2007 r. (karta nr 156). Jako dowód stosowania nowych wzorców umowy Spółka w załączeniu do pisma z dnia 17 listopada 2006 r. przesłała kopie trzech umów zawartych według tych wzorców (karty nr: 143-154).

W dniu 28 listopada 2006 r. Spółka została zawiadomiona o możliwości zapoznania się z aktami sprawy i końcowego wypowiedzenia się co do zebranych dowodów oraz przedstawionych zarzutów (karta nr 170). Spółka nie skorzystała z tej możliwości.

Prezes Urzędu ustalił, następujący stan faktyczny:

Miejskie Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o.o. z siedzibą w Sieradzu jest wpisana do Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem 0000210882 przez Sąd Rejonowy dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi, XX Wydział Krajowego Rejestru Sądowego (karty nr: 5-8).

Spółka prowadzi zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie Miasta Sieradza na podstawie Decyzji Prezydenta Miasta Sieradza z dnia 6 stycznia 2003 r. w sprawie udzielenia zezwolenia na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków (karty nr: 52-55). Na mocy Decyzji Wójta Gminy Sieradz z dnia 6 stycznia 2003 r. Spółka prowadzi zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie Gminy Sieradz w wyszczególnionych niżej miejscowościach: Kłocko, Jezioro, Dąbrówka, Dąbrowa Wielka, Kuśnie, Sokołów, Okręglica, Kolonia Okręglica, Dębina, Stoczki, Chojne, Borzewisko, Bobrowniki, Wiechutki, Wiechucice, Bogumiłów, Chałupki, Charłupia Mała, Dzierlin, Dzigorzew, Podłężyce, Rzechta, Grabowiec, Męcka Wola, Ruda, Mnichów, Sucha, Kamionaczyk (karty nr: 56-59).

Spółka jest jedynym podmiotem świadczącym usługi zbiorowego zaopatrzenia w wodę oraz zbiorowego odprowadzania ścieków na obszarze swojej działalności (karta nr 32).

Zgodnie z art. 6 ust.1 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jednolity: Dz. U. 2006 r. Nr 123, poz. 858) (dalej: „ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”) dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków odbywa się na podstawie pisemnej umowy zawartej pomiędzy przedsiębiorstwem wodociągowo-kanalizacyjnym a odbiorcą usług. Ustalono, iż MPWiK Sieradz przy zawieraniu umów ze wszystkimi odbiorcami posługuje się jednym wzorem *Umowy o zaopatrzenie w wodę* (karty nr: 34-36). Przy zawieraniu umów o zbiorowe odprowadzanie ścieków Spółka posługuje się jednym wzorcem *Umowy o odprowadzanie ścieków* (karty nr: 37-39) z wyjątkiem umów zawieranych z podmiotami prowadzącymi działalność produkcyjną, dla których jest stosowany wzór *Umowy o odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych* (karty nr: 41-44) wraz z załącznikami (karty nr: 45-51). Wzorce *Umowy o zaopatrzenie w wodę* oraz *Umowy o odprowadzanie ścieków* są stosowane od 19 kwietnia 2006 r. (karta nr 33). Wzór *Umowy o odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych* jest stosowany od 4 lipca 2006 r. (karta nr 40). Spółka świadczy swoje usługi na rzecz 6523 odbiorców (karta nr 32).

W treści wzorca *Umowy o zaopatrzenie w wodę* Prezes Urzędu kwestionuje następujące postanowienia umowne:

- § 16 pkt a i e stanowiące, że Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług, w przypadku braku wody na ujęciu oraz przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych (karta nr 36).

W treści wzorca *Umowy o odprowadzanie ścieków* Prezes Urzędu kwestionuje postanowienie:

- § 15 pkt b, który stanowi, iż Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych (karta nr 39 verte).

W treści wzorca *Umowy o odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych* Prezes Urzędu kwestionuje postanowienie:

- § 16 pkt b, który stanowi, iż Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych (karta nr 43 verte).

W piśmie z dnia 26 września 2006 r. Spółka wskazała, iż wzory umów, którymi posługuje się przy zawieraniu umów o zbiorowe zaopatrzenie w wodę, zbiorowe odprowadzanie ścieków i odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych, opracowała dostosowując je do obowiązujących przepisów (tj. ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę). Przed podpisaniem umowy odbiorca usług ma możliwość zapoznania się z treścią umowy. Jednak tylko w szczególnych przypadkach do umowy są nanoszone zmiany, które mogą uwzględniać jedynie indywidualne uwarunkowania wykonywania usług. Wymiana umów następuje poprzez przesłanie nowej umowy na wskazany przez odbiorcę adres (karta nr 120).

Prezes Urzędu zważył, co następuje:

Dla uznania, że niniejsza sprawa ma charakter antymonopolowy, w pierwszej kolejności należy ustalić, czy w jej okolicznościach doszło do naruszenia interesu publicznoprawnego. Ustawa o okik należy do dziedziny prawa publicznego i jako taka chroni interes ogólnospołeczny. W świetle art. 1 ust. 1 ustawy o okik „ustawa określa warunki rozwoju i ochrony konkurencji oraz zasady podejmowanej w interesie publicznym ochrony interesów przedsiębiorców i konsumentów.” W czasie postępowania i przy wydawaniu decyzji Prezes Urzędu jest rzecznikiem interesu publicznego. Publicznoprawny charakter ustawy oznacza, że nie wszystkie zachowania przedsiębiorców i ich związków, nawet formalnie podlegające literze prawa, uzasadniają uruchomienie przewidzianych przez nią instrumentów. W rozstrzyganych przez Prezesa Urzędu postępowaniach zasadnym jest zatem ustalenie czy nastąpiło naruszenie interesu publicznoprawnego.

Interes publiczny w postępowaniu administracyjnym nie jest pojęciem jednolitym i stałym. Zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego (wyrok z dnia 29 maja 2001 r., sygn. akt I CKN 1217/98; por. też wyrok z dnia 27 sierpnia 2003 r., sygn. akt I CKN 523/01) publicznoprawny charakter ustawy antymonopolowej powoduje, iż znajduje ona zastosowanie wówczas, gdy jest zagrożony lub naruszony interes publiczny polegający na zapewnieniu właściwych warunków do powstania i rozwoju konkurencji. Za zagrożenie lub naruszenie konkurencji należy uznać – zdaniem Sądu – jedynie takie działania, które dotyczą sfery interesów szerszego kręgu uczestników rynku gospodarczego.

W świetle ustawy o okik naruszenie interesu publicznego następuje m.in. w drodze stosowania praktyk ograniczających konkurencję. Praktyki ograniczające konkurencję można podzielić na praktyki antykonkurencyjne, wywierające bezpośredni wpływ na stan lub rozwój konkurencji oraz praktyki eksploatacyjne, których istotą jest uzyskanie korzyści kosztem innych podmiotów, w tym nie prowadzących działalności gospodarczej. Celem lub skutkiem działań przedsiębiorcy stosującego praktyki eksploatacyjne jest naruszenie innych niż konkurencyjne interesów uczestników rynku poprzez wykorzystanie przez przedsiębiorców istniejącej nad kontrahentami przewagi.

W przypadku praktyk eksploatacyjnych dla naruszenia interesu publicznego wystarczające jest dowolne nadużycie siły rynkowej w relacjach ze słabszymi uczestnikami rynku, bowiem już sam fakt nadużycia narusza interes publiczny (por. E Modzelewska – Wąchal *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wydawnictwo Twigger, Warszawa 2002, s.15). Zarzucana praktyka stosowana jest w sektorze usług wodociągowych i kanalizacyjnych, które co do zasady mają charakter powszechny. Korzystają z nich wszyscy konsumenci i wszyscy przedsiębiorcy na każdym rynku geograficznym. Sektor ten działa w warunkach monopolu sieciowego i w związku z tym źródłem działań podejmowanych przez MPWiK Sieradz jest niewątpliwie jego siła rynkowa. Praktyki eksploatacyjne podejmowane przez Spółkę, zakwestionowane w niniejszym postępowaniu dotyczą szerokiego kręgu uczestników rynku, obejmującego odbiorców usług, z którymi zawarto umowy o zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków, a także potencjalnych odbiorców usług. A więc negatywne skutki mogą godzić w szeroki, bliżej nie określony krąg podmiotów, obejmujący zarówno przedsiębiorców jak i konsumentów – najsłabszych uczestników obrotu gospodarczego.

Nie budzi więc wątpliwości, że w niniejszej sprawie ma miejsce naruszenie interesu publicznoprawnego, a interwencja Prezesa Urzędu w formie postępowania administracyjnego wszczętego na gruncie ustawy o okik stała się konieczna ze względu na ochronę interesu mieszkańców miasta i gminy Sieradz.

W przedmiotowym postępowaniu antymonopolowym MPWiK Sieradz został postawiony zarzut stosowania praktyk naruszających konkurencję polegających na nadużywaniu pozycji dominującej na lokalnym rynku zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków obejmującym obszar miasta Sieradz oraz położonych na terenie gminy Sieradz następujących miejscowości: Kłocko Jeziory, Dąbrówka, Dąbrowa Wielka, Kuśnie, Sokołów, Okręglica, Kolonia Okręglica, Dębina, Stoczki, Chojne, Borzewisko, Bobrowniki, Wiechutki, Wiechucice, Bogumiłów, Chałupki, Chałupia Mała, Dzierlin, Dzigorzew, Podłężyce, Rzechta, Grabowiec, Męcka Wola, Ruda, Mnichów, Sucha, Kamionaczyk poprzez:

1. narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę polegających na zamieszczaniu w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku braku wody na ujęciu;
2. narzucanie uciążliwych i przynoszących nieuzasadnione korzyści warunków umów o zaopatrzenie w wodę, umów o odprowadzanie ścieków oraz umów o odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych polegających na zamieszczaniu w ich treści zapisów, zgodnie z którymi Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych lub urządzeń kanalizacyjnych.

Dyspozycje zakwestionowanych warunków umownych są tożsame, w związku z tym przesłanki, których spełnienie jest niezbędne aby stwierdzić naruszenie art. 8 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o okik w odniesieniu do obydwu zarzutów mogą być rozważane łącznie.

Art. 8 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o okik stanowią, iż zakazane jest nadużywanie pozycji dominującej na rynku właściwym przez jednego lub kilku przedsiębiorców; nadużywanie pozycji dominującej polega w szczególności na narzucaniu przez przedsiębiorcę uciążliwych warunków umów, przynoszących mu nieuzasadnione korzyści. Zachodzi więc tutaj konieczność udowodnienia kumulatywnego spełnienia przez MPWiK Sieradz określonych niżej przesłanek:

1. posiadania na rynku właściwym pozycji dominującej,
2. narzucania określonych warunków umowy,
3. uciążliwy charakter tych warunków,
4. osiągnięcie przez przedsiębiorcę narzucającego warunki nieuzasadnionych korzyści.

Aby wykazać spełnienie pierwszej przesłanki należy przede wszystkim określić rynek właściwy w niniejszej sprawie. Art. 4 pkt 8 ustawy o okik stanowi, że rynkiem właściwym jest rynek towarów, które ze względu na ich przeznaczenie, cenę oraz właściwości, w tym jakość, są uznawane przez ich nabywców za substytuty oraz są oferowane na obszarze, na którym, ze względu na ich rodzaj i właściwości, istnienie barier dostępu do rynku, preferencje konsumentów, znaczące różnice cen i koszty transportu panują zbliżone warunki konkurencji.

Przedmiotem działalności Spółki jest zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków, świadczone przy pomocy scentralizowanej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Ten rodzaj usług nie ma substytutów. W związku z tym rynkiem właściwym

w znaczeniu produktowym w tej sprawie jest lokalny rynek zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków.

Z uwagi na technologię dostarczania wody i odprowadzania ścieków (siecią wodociągową i kanalizacyjną) rynek w aspekcie geograficznym wyznaczony jest przez znajdującą się na terenie miasta i gminy Sieradz sieć wodociągowo – kanalizacyjną, poprzez którą dostarczana jest woda i odprowadzane są ścieki. Spółka wykonuje działalność w granicach administracyjnych Miasta Sieradz, na podstawie zezwolenia udzielonego przez Prezydenta Miasta Sieradz (karta nr 52). Ponadto na podstawie zezwolenia wydanego przez Wójta Gminy Sieradz Spółka prowadzi zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków w wyszczególnionych miejscowościach położonych na terenie gminy Sieradz: Kłocko Jezioro, Dąbrówka, Dąbrowa Wielka, Kuśnie, Sokołów, Okręglica, Kolonia Okręglica, Dębina, Stoczki, Chojne, Borzewisko, Bobrowniki, Wiechutki, Wiechucice, Bogumiłów, Chałupki, Chałupia Mała, Dzierlin, Dzigorzew, Podłężyce, Rzechta, Grabowiec, Męcka Wola, Ruda, Mnichów, Sucha, Kamionaczyk (karta nr 57). W wymiarze geograficznym rynek właściwy stanowi miasto Sieradz i wyżej wskazane miejscowości położone na terenie gminy Sieradz.

Reasumując rynkiem właściwym w niniejszej sprawie jest rynek zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków na obszarze miasta Sieradz oraz położonych na terenie gminy Sieradz następujących miejscowości: Kłocko Jezioro, Dąbrówka, Dąbrowa Wielka, Kuśnie, Sokołów, Okręglica, Kolonia Okręglica, Dębina, Stoczki, Chojne, Borzewisko, Bobrowniki, Wiechutki, Wiechucice, Bogumiłów, Chałupki, Chałupia Mała, Dzierlin, Dzigorzew, Podłężyce, Rzechta, Grabowiec, Męcka Wola, Ruda, Mnichów, Sucha, Kamionaczyk

Pojęcie posiadania pozycji dominującej na rynku właściwym określa art. 4 pkt 9 ustawy o okik. Zgodnie z jego treścią przez pozycję dominującą rozumie się pozycję przedsiębiorcy, która umożliwia mu zapobieganie skutecznej konkurencji na rynku właściwym przez stworzenie mu możliwości działania w znacznym zakresie niezależnie od konkurentów, kontrahentów i konsumentów; domniemywa się, że przedsiębiorca ma pozycję dominującą na rynku, jeżeli jego udział w rynku przekracza 40%.

MPWiK Sieradz na rynku właściwym ma pozycję monopolistyczną, co jest konsekwencją specyfiki rynku, na którym do funkcjonowania niezbędny jest dostęp do sieci wodociągowo – kanalizacyjnej, której ewentualna duplikacja jest zbyt kosztowna, by umożliwić działanie więcej niż jednemu przedsiębiorstwu wodociągowo - kanalizacyjnemu. To właśnie dzięki sieci, Spółka w stosunku do swoich odbiorców posiada pozycję monopolu naturalnego, w związku z czym podmioty ubiegające się o przyłączenie do sieci wodociągowej i kanalizacyjnej nie mają możliwości alternatywnego zakupu usług dostawy wody i odprowadzania ścieków od innego przedsiębiorcy. Pozycja monopolistyczna jest kwalifikowaną postacią pozycji dominującej. Należy zatem uznać, że pierwsza z przesłanek niezbędna do udowodnienia naruszenia art. 8 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o okik została spełniona.

Sancjonowaniu w trybie przewidzianym w art. 8 ustawy o okik podlega nie samo posiadanie na rynku pozycji dominującej, ale jej nadużywanie. Z faktu ustalenia, że dany podmiot zajmuje na rynku pozycję dominującą wynika, że podmiot ten podlega ograniczeniom przeciwdziałającym nadużywaniu siły rynkowej wynikającym z ustawy o okik.

Istota sprawy będącej przedmiotem niniejszej decyzji sprowadza się do oceny treści zapisów umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków oraz oceny zachowania MPWiK Sieradz z punktu widzenia narzucenia odbiorcom usług uciążliwych warunków

umów przynoszących mu nieuzasadnione korzyści, a więc stosowania zakazanej praktyki ograniczającej konkurencję, o której mowa w art. 8 ust.1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o okik. Przedmiotem oceny jest nie tylko treść zawieranych przez Spółkę umów, ale i okoliczności związane z ich zawieraniem. Dla wykazania, że MPWiK Sieradz stosuje praktykę określoną ww. przepisie konieczne jest wykazanie, że kwestionowane warunki umów zostały przez niego odbiorcom usług narzucone. Do narzucania warunków umów dochodzi wówczas, gdy przedsiębiorca wykorzystując swoją przewagę ekonomiczną w warunkach niedostatecznej konkurencji na rynku, ogranicza swobodę kształtowania treści umów ze strony kontrahentów działających pod przymusem. Dzięki posiadanej sile rynkowej dominant może bowiem nie liczyć się z wolą innych uczestników rynku, którzy zmuszeni są zaakceptować ustalone przez niego warunki umowne, nawet jeśli nie gwarantują one ekwiwalentności świadczeń. Tym samym narzuca on kontrahentom takie warunki umów, które nie miałyby racji bytu w przypadku, gdyby na rynku istniała konkurencja i możliwość wyboru oferty spośród ofert konkurujących ze sobą podmiotów gospodarczych. Narzucanie warunków umów ma zatem miejsce wtedy, gdy przedsiębiorca eksploatując zajmowaną na rynku pozycję dominującą i sytuację przymusową kontrahentów wynikającą z braku rzeczywistych alternatyw na rynku, wymusza na nich określone zachowania.

W ocenie Prezesa Urzędu zawierane przez Spółkę umowy mają charakter adhezyjny, a warunki w nich zawarte są narzucane.

MPWiK Sieradz prowadzi działalność gospodarczą w warunkach, w których dysponuje potencjałem niezbędnym do narzucenia swoim odbiorcom warunków umowy. Sprzyja temu fakt, iż przy zawieraniu umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków przedsiębiorca posługuje się opracowanymi przez siebie wzorcami umownymi (karty nr: 34-44, 120). Stosowanie wzorców przy zawieraniu jednorodzących umów o charakterze masowym, jakimi niewątpliwie są umowy o zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków, wymaga aprobaty przez odbiorców ich warunków, które są z góry jednostronnie ustalane przez profesjonalistę. Treść umów, do których przychylają się usługobiorcy jest arbitralnie ustalana. Swoboda odbiorcy usług wodociągowo – kanalizacyjnych w zakresie kształtowania warunków umownych jest tutaj ograniczona do minimum, a zawarcie umowy następuje przez przystąpienie do warunków ustalonych autorytatywnie przez dostawcę usług. Odbiorca ma wpływ na kształtowanie postanowień umowy tylko w odniesieniu do części dotyczącej indywidualnego charakteru świadczenia. Wszelkie zmiany we wzorcach mogą dotyczyć tylko indywidualnych uwarunkowań wykonywania usług i są nanoszone tylko w szczególnych przypadkach (karta nr 120). Wymiana umów następuje poprzez przesłanie nowej umowy na wskazany przez odbiorcę adres (karta nr 120).

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, iż w przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z narzucaniem uciążliwych warunków umów kontrahentom, które wiąże się z posiadaną siłą rynkową oraz z adhezyjnym charakterem zawieranych umów tj. takich, które są zawierane przez przystąpienie i w których indywidualnie nie negocjuje się warunków umownych. W przypadku umów tego typu dla uznania, że następuje narzucenie ich warunków wystarczające jest oferowanie ich przez dominanta w stosunkach danego rodzaju (E. Modzelewska – Wąchal, *Ustawa o ochronie konkurencji i konsumentów. Komentarz*, Wydawnictwo Twigger, Warszawa 2002, s. 118). Sytuacja taka ma miejsce w przedmiotowej sprawie, albowiem sposobem działania MPWiK Sieradz jest zawieranie umów w oparciu o gotowy, opracowany jednostronnie wzór umowy. Odbiorca aprobejuje zatem warunki umowy z góry arbitralnie ustalone przez przedsiębiorcę, przystępuje do umowy bez indywidualnego negocjowania jej postanowień. Przyjętą przez Spółkę regułą postępowania w kontaktach z odbiorcami usług jest zawieranie umów przez przystąpienie. W tym zaś stanie rzeczy należy

uznać, iż kwestionowane warunki umów są przez MPWiK Sieradz odbiorcom usług narzucane, a zatem druga przesłanka niezbędna do stwierdzenia naruszenia art. 8 ust. 1 i 2 pkt 6 ustawy o okik została spełniona.

Dla wykazania w niniejszej sprawie zakazu określonego w art. 8 ust. 1 oraz ust.2 pkt 6 konieczne jest jeszcze wykazanie, że kwestionowane w niniejszej decyzji postanowienia umowne, zgodnie z którymi Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku braku wody na ujęciu oraz przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych mają uciążliwy charakter i przynoszą nieuzasadnione korzyści.

Za uciążliwy uznaje się każdy warunek umowy oznaczający dla jednej ze stron ciężar większy od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Definicja ta odwołuje się do kryteriów obiektywnych – typowych relacji występujących na rynku. Dokonując analizy uciążliwości warunków umownych należy rozważyć, czy w hipotetycznej sytuacji istnienia konkurencji na danym rynku właściwym, a więc istnienia rzeczywistej swobody zawierania umów i kształtowania ich treści, dominant byłby w stanie wynegocjować takie postanowienia umowne.

Poprzez kwestionowane warunki umów MPWiK Sieradz zwalnia się z odpowiedzialności odszkodowawczej za wstrzymanie lub ograniczenie świadczenia usług. Rozpatrując uciążliwość tych warunków należy przede wszystkim zauważyć, iż do umów o dostarczanie wody i odprowadzanie ścieków mają zastosowanie nie tylko przepisy ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, ale także przepisy prawa cywilnego – Kodeks cywilny. Art. 471 i następne Kodeksu cywilnego regulują odpowiedzialność odszkodowawczą za szkodę spowodowaną niewykonaniem lub nienależytym wykonaniem zobowiązania. Przepis ten stanowi, że dłużnik zobowiązany jest do naprawienia szkody wynikłej z niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania, chyba że niewykonanie lub nienależyte wykonanie zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności. Ten właśnie przepis stanowi punkt wyjścia w ocenie uciążliwości analizowanych postanowień umownych, zgodnie z którymi MPWiK Sieradz może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług w przypadku braku wody na ujęciu oraz przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych.

Art. 5 ust. 1 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę stanowi, iż jednym z podstawowych obowiązków przedsiębiorstwa wodociągowo – kanalizacyjnego jest zapewnienie zdolności posiadanych urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych do realizacji dostaw wody i odprowadzania ścieków w sposób ciągły i niezawodny. W toku postępowania ustalono, iż Spółka jest właścicielem lub zarządcą tych urządzeń (karta nr 122). Jeżeli niewykonanie lub nienależyte wykonanie tego zobowiązania jest następstwem okoliczności, za które przedsiębiorstwo ponosi odpowiedzialność i powoduje ono szkodę, to zgodnie z reżimem odpowiedzialności kontraktowej przedsiębiorstwo wodociągowo – kanalizacyjne jest obowiązane do naprawienia tej szkody. Okoliczności obciążające w takiej sytuacji przedsiębiorstwo obejmują zarówno działania, jak i zaniechania noszące znamiona winy tj. zachowania umyślne lub będące skutkiem niedołożenia należytej staranności. Zakres przypadków, w których przedsiębiorca może w treści zawieranych umów uchylić się od odpowiedzialności odszkodowawczej z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania określa art. 471 Kodeksu cywilnego. Są to tylko sytuacje, gdy niewykonanie lub nienależyte wykonanie jest następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi.

Spółka w treści umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków zwalnia się z odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w świadczeniu usług spowodowane

brakiem wody na ujęciu i przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Z treści tych zapisów nie wynika, że dotyczą one wyłącznie sytuacji niezawinionych przez dostawcę usług i niezależnych od niego (karty nr: 36, 39 verte, 43 verte). Postanowienia te stwarzają zatem możliwość uniknięcia odpowiedzialności odszkodowawczej w każdym przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązania z powodu obniżenia jakości świadczonych usług wywołanych brakiem wody na ujęciu lub przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych bez względu na przyczyny wystąpienia powyższych zakłóceń i tego czy są one zawinione przez Spółkę, czy nie. Takie rozwiązanie jest dla odbiorców usług zdecydowanie uciążliwe, gdyż wprowadza ich w błąd co do możliwości dochodzenia od usługodawcy roszczeń odszkodowawczych w razie poniesienia szkody, gdy brak wody na ujęciu lub przerwy w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych powodujące przerwy w dostarczaniu wody i odprowadzaniu ścieków będą wynikiem jego działań lub zaniechań. Może to mieć miejsce wtedy, gdy na przykład Spółka zalega z płatnościami z tytułu dostaw energii względem przedsiębiorstwa energetycznego lub nie utrzymuje w należyłym stanie technicznym należącej do niej sieci lub wewnętrznej instalacji energetycznej. Należy w tym miejscu wspomnieć także o odpowiedzialności wynikającej z art. 474 Kodeksu cywilnego, który wskazuje między innymi, iż dłużnik odpowiedzialny jest za własne działanie lub zaniechanie osób, z których pomocą zobowiązanie wykonuje. Podobnie możliwe są sytuacje gdy Spółka będzie ponosić odpowiedzialność za przerwy lub ograniczenia w dostarczaniu wody spowodowane brakiem wody na ujęciu. Brak wody na ujęciu może wynikać nie tylko z przyczyn naturalnych np. suszy czy zmian hydrogeologicznych, lecz także z uszkodzenia urządzeń wchodzących w skład ujęcia wodnego, powstałego np. wskutek ich nieprawidłowej eksploatacji lub konserwacji. Brak wody na ujęciu może wynikać także z przerw w zasilaniu energetycznym ujęcia wody zawinionym przez Spółkę bądź uszkodzenia urządzeń wchodzących w skład ujęcia wodnego, powstałego wskutek ich nieprawidłowej eksploatacji lub konserwacji.

Stwierdzić zatem należy, że postanowienia umowne, na mocy których MPWiK Sieradz zwalnia się z odpowiedzialności odszkodowawczej za przerwy w świadczeniu usług spowodowane brakiem wody na ujęciu i przerwami w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych lub kanalizacyjnych, mają uciążliwy charakter.

Nieuzasadnione korzyści osiągnane przez podmiot gospodarczy stosujący praktykę ograniczającą konkurencję określoną w art. 8 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o okik są odpowiednikiem uciążliwych warunków umów w warunkach ekwiwalentności wzajemnych świadczeń stron umowy i oznaczają sytuację korzystniejszą od powszechnie przyjętych w stosunkach danego rodzaju. Wyłączenie odpowiedzialności odszkodowawczej w każdym przypadku przerw w świadczeniu usług na skutek wskazanych powyżej okoliczności jest bez wątpienia korzystne dla Spółki, gdyż nie musi liczyć się z koniecznością wypłacenia odszkodowania swojemu kontrahentowi w sytuacji, gdy zgodnie z ogólną zasadą odpowiedzialności kontraktowej byłaby do tego zobowiązana. Zatem za nieuzasadnioną korzyść należy uznać możliwość uniknięcia odpowiedzialności za niewykonanie lub nienależyte wykonanie umowy i wypłaty odbiorcom ewentualnego odszkodowania.

Dla bytu praktyki ograniczającej konkurencję zdefiniowanej w art. 8 ust.1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o okik wystarczająca jest już hipotetyczna możliwość osiągnięcia korzyści przez przedsiębiorcę zajmującego na rynku pozycję dominującą. Bez znaczenia jest więc w niniejszej sprawie fakt, że Spółka w rzeczywistości nie osiągała korzyści wynikających z przedmiotowych postanowień umownych. Nieuzasadnione korzyści mogą bowiem pojawić się po stronie przedsiębiorcy narzucającego uciążliwe warunki umów już w chwili zawarcia

umowy lub też dopiero gdy zaistnieją okoliczności przewidziane w umowie pozwalające na wykorzystanie uciążliwego zapisu.

Mając powyższe na uwadze uznać należy za dowiedzione, naruszenie przez MPWiK Sieradz zakazu zawartego w art. 8 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 6 ustawy o okik poprzez stosowanie w treści umów o zaopatrzenie w wodę, umów o odprowadzanie ścieków oraz umów o odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych zapisów zgodnie z którymi „Przedsiębiorstwo może wstrzymać lub ograniczyć świadczenie usług, w przypadku: braku wody na ujęciu, przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń wodociągowych (...), przerw w zasilaniu energetycznym urządzeń kanalizacyjnych.”

Spółka w załączeniu do pisma z dnia z dnia 20 października 2006 r. przedstawiła nowe wzorce umowy o zaopatrzenie w wodę, umowy o odprowadzanie ścieków, umowy o odprowadzanie ścieków poprodukcyjnych. Nowe wzorce zostały wprowadzone do obrotu gospodarczego z odbiorcami usług MPWiK w Sieradzu od dnia 10 października 2006 r., w związku z tym data ta jest datą zaniechania stosowania zarzucanej Spółce praktyki ograniczającej konkurencję.

W związku z powyższym należało orzec jak w sentencji.

Zgodnie z art. 101 ust. 1 pkt 1 ustawy o okik, jeżeli przedsiębiorca dopuścił się zakazu określonego w art. 8 ustawy o okik, Prezes Urzędu może nałożyć w drodze decyzji karę pieniężną w wysokości nie większej niż 10 % przychodu osiągniętego w roku rozliczeniowym poprzedzającym rok nałożenia kary.

Prezes Urzędu zdecydował o nienałożeniu kary pieniężnej określonej w wyżej wymienionym przepisie. Prezes Urzędu oparł się na następujących okolicznościach. Po pierwsze, Spółka przedsięwzięła natychmiast po otrzymaniu zawiadomienia o wszczęciu postępowania antymonopolowego działania zmierzające do wyeliminowania z treści zawieranych umów postanowień zakwestionowanych w ramach niniejszego postępowania i od dnia 10 października 2006 r. posługuje się nowymi wzorcami umownymi, które w swojej treści nie zawierają zapisów kwestionowanych w niniejszym postępowaniu antymonopolowym. Spółka w trakcie postępowania aktywnie współdziałała z Prezesem Urzędu dostarczając dokumenty istotne do rozstrzygnięcia sprawy i już w odpowiedzi na stawiane zarzuty wyraziła nie tylko wolę zmiany kwestionowanych zapisów, ale podjęła w tym celu konkretne działania polegające na zmianie wzorców umów. Wzięto pod uwagę również wyjaśnienia Spółki, z których wynika, iż naruszenie przepisów ustawy o okik nie było z jej strony działaniem zamierzonym, nakierowanym na osiągnięcie korzyści finansowych, a kwestionowane postanowienia były stosowane przez okres zaledwie kilku miesięcy. Ponadto zarzucana Spółce w niniejszym postępowaniu praktyka mogła ujawnić się tylko na rynku lokalnym ograniczonym terytorialnie jedynie do Miasta i Gminy Sieradz. Zważono ponadto, iż do Organu Antymonopolowego nie wpłynęły żadne skargi odbiorców świadczonych przez Spółkę usług w związku z realizacją zakwestionowanych w niniejszej decyzji warunków umów, a Spółka dopuściła się naruszenia przepisów ustawy antymonopolowej po raz pierwszy.

Stosownie do treści art. 78 ust. 1 ustawy o okik w związku z art. 479²⁸ § 2 k.p.c. – od niniejszej decyzji przysługuje odwołanie do Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony

Konkurencji i Konsumentów, w terminie dwutygodniowym od dnia jej doręczenia, za pośrednictwem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów - Delegatura w Łodzi.

Z upoważnienia
Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji
i Konsumentów
Dyrektor Delegatury w Łodzi

Iwona Bielska

Otrzymuje:

Miejskie Przedsiębiorstwo
Wodociągów i Kanalizacji Sp. z o. o.
ul. Jana Pawła II 182
98-200 Sieradz